

Halkara Zenanlar günü: Bir aýlap dowam eden gün

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Halkara Zenanlar günü: Bir aýlap dowam eden gün HALKARA ZENANLAR GÜNI: BIR AÝLAP DOWAM EDEN GÜN

Zenan meselesiniň üstünde ählitaraplaýyn durlan günü bütin dünýäniň Halkara Zenanlar gününü bellemekden el çekjek günü bolar.

Gürrüň aýal-gyzlar barada bolansoň, çaga dogurmak wagta-da täsirini ýetirýär.

Sowalymy anyk we gysga görnüşde bereýin:

– Arap zenanlarynyň statusynda oňe gidişlik göze ilýärmí? Arap sosial-medeni sistemasy zenanlaryň statusynda, oýnaýan rolunda we hak-hukuklarynda emele gelen üýtgeşmeleri näderejede oňlady.

Içie rasionallaşan oňyn çemeleşmeli bu sowaly berenimde ýeke arap aýalynyň ýokdugyny, gaýtam tersine, arap aýallarynyň bardygyny we arap ýurtlaryndaky aýal-gyzlaryň ýagdaýlarynda kada-kanunlar, hak-hukuklary we jemgyýetde oýnaýan rollary taýdan tapawutlylyklar bardygyny doly bilýäris.

Emma şertlerdäki baglanyşykly tapawutlylyklar ähli arap we yslam dünýäsindäki barça arap aýal-gyzlarynyň statuslarynda kwalifikasion üýtgeşmä şaýat bolunandygy hakykatyny üýtgedip bilmez.

Munuň özi özbaşyna oňyn hakykat bolup, üstünde durulmaga we

bir zatlar ýazylmaga mynasyp. Çünki bu dürli-dürli çaltlyklarda-da bolsa, ýakynlaşyp gelýän esasy hereketiň buşlukçysydyr.

Elbetde, ýurtlarymyzda heniz birgiden problema çözgüt tapylmaýandygyny inkär edip bolmaz.

Netijede, zenan işçiler şindizem iş üstünde bolup geçýän heläkçiliklerde aradan çykýar. Birnäçe ýurtda erkeklere we aýallara berilýän hak-heşdekler deň däldigine galýar.

Jemgyýetlerimizde şindizem sögünçdir urgynyň aşagynda ýaşaýan aýallar we gyz çagajyklar bar. Bularyň sany barha artyp barýar we muny bassyr-bussyr etmän aýtmagyň hiç hili aýby ýok.

Arap dünýäsinde okap-ýazyp bilmezlik erkeklerden has beter aýal-gyzlara zyýan berýär.

Kämillik ýaşyna ýetmänkä durmuşa çykarmak we inkär edip bolmajak başga-da birnäçe ýaramaz faktor bar.

Şol sanda, jemgyýetlerimizde aýal-gyzlar bilen baglanyşykly her ýaramaz faktory aç-açan agzamagyň ösdüriji, gowulandyryjy we tankydy taraplarynyň bardygyna ynanýarys.

Çünki faktoryň we ýagdaýyň kesgitlenmegi tapawutlylyk derejesindäki ösüşiň subutnamasydyr.

Şumat ýaramaz hasaplaýan we nägilelik bildirýän zadymyz miras alynan medeni sistemamyz nukdaýnazaryndan oňyn zatdyr.

Şonuň üçin aç-açan we gönümel görnüşde meseläniň kesgitlenmegi çözgüdiň ýarsydyr.

Umuman alanda ýokary gatlaklaryň we halkara jemgyýetçiliginiň gözüne ilip ugran anyk bir zat bar: häzir arap ýurtlaryndaky aýal-gyzlaryň peýdasyna ýetilen sepgitler möhüm we üns berilmäge mynasyp derejä çykdy.

Munuň özi ýoluň kesgitlenendigini we aýal-gyz meselesiniň hukuk, kanuny we ykdysady taýdan üstünde durulmalydygyny görkezýän kararlylygyň dogry ýoldadygyny görkezýär. Oňyn hasap edilmeli zat üýtgeşmäniň jemgyýetlerimizdäki elitalardan çykmagydyr.

Arap ýurtlarynyň garaşsyzlyk alan wagtyndan bäri häzire çenli aýal-gyzlara bilim berlişi boýunça ýetilen sepgitler aýal-gyz meselesinde jemgyýetçilik üýtgeşmäniň üpjün edilmegine köp derejede goşant goşan kwalifikasion öwrülişikler bilen

soňlanypdyr.

Has anyk aýdanda, aýal-gyzlaryň öz statuslaryny üýtgetmek ugrundaky göreşleri şeýle bir ähmiýetleri welin, ýetilen sepgitler üçin aladalanmagyň geregi ýok. Beýleki bir ýandan häzir dünýä yglan edilmedik ýaryşyň içinde. Jynsy diskriminasiýa ýol bermezlik babatda iň öňe giden ýurt aýal-gyzlary we gyz çagajyklary maddy taýdan güýçlendirmegi we urup-ýençmelere garşy göreşmegi goldaýan halkara haýyr-sahawat guramalarynyň goldawyna iň mynasyp we kanuny kapitalyna öwrüldi.

Başgaça aýdanda, aýal-gyzlaryň statusynyň gowulandyrylmagy we olaryň jemgyýetçilik aktýorlary hökmünde bir zatlary başarmagyna päsgel berýän meseleleriň üstünde durmak boýunça öňe gidilmegi BMG-nyň 2030-njy ýyla çenli dowam etdirip boljak Ösüş meýilnamasynda bellenen kriteriýalaryň arasynda ýer alýar.

Oňyn jemgyýetçilik üýtgeşmesiniň bolup geçýändigini we munuň gündogaryndan günbataryna çenli külli arap dünýäsinde amala aşýandygy hakykat.

Munuň özi kwalifikasion üýtgeşmäniň amala aşmaga başlandygyny we syýasat bilen meşgullanmagyň erkekleriň monopoliýasynda bolmagynyň yzyndan arap aýal-gyzlarynyň karar kabul etme pozisiýalaryna syýasy gatnaşyklaryň artmagy-da dahyllylykda görkezijileriň sanlaýyn we ölçäp boljakdygyny görkezýär. Şeýle bolansoň, Halkara Zenanlar gününde hakykatlary bukman arap zenanlarynyň statuslarynyň ýokarlanandygyny, islendik zat babatda özi karara gelip bilýändigini we galanynyň erk-erada hem-de göreş tejribesini talap edýän medeni göreş we jemgyýetçilik praktikasy bilen baglanyşyklydygyny aýdyp bolar. Halkara Zenanlar gününde bulguryň doly tarapyny övmeyi ihmal etmezken, şol bir wagtyň özünde şu günü pursat peýläp, üýtgeşme ýoluna, hususanam ykdysady ugurda şindizem batyrçaýlyk bilen dyrjaşmak gerekdigini boýun alýarys. Munuň özi ýurtlarymyzyň ýüzbe-ýüz bolan iň uly bökdençligi. Şuny ýeňip geçenimizde üýtgeşmelerde ýokary çaltlyk bolup geçer.

Zenan meselesiniň üstünde ählitaraplaýyn durlan günü bütin

dünyäniň Halkara Zenanlar gününü bellemekden el çekjek günü bolar. Munuň iň gowy delili erkeklerdir: Dünyä, heý, Erkekler gününü belleýärmí?

Emel MUSA,
Tunisli ýazyjy, şahyra.
Şenbe, 04.03.2023 ý. Publisistika